
God innføringsbok fra «en annen verden»

ANMELDELSER

GEIR JACOBSEN

Institutt for samfunnsmedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Halvorsen, K.

Å forske på samfunnet

En innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 316 s, tab, ill. Oslo: Cappelen Akademisk, 2007. Pris NOK 458

ISBN 978-82-02-28194-6

Dette er femte utgave av en innføringsbok som første gang kom ut for mer enn 20 år siden. Det er en hengiven veileder som etter mange år har funnet tilbake til studentundervisningen og i forordet skriver at studenter først og fremst trenger «praktiske og konkrete råd om hvordan en skal gjennomføre et prosjekt og skrive hva en har funnet ut». Dette gjennomsyrrer teksten, som er lettlest og støttes av en delikat utforming. Det er 11 kapitler, og man følger samme opplegg som i tilsvarende

utgivelser – en kort, teoretisk innføring og deretter en strukturert, kortfattet og konkret gjennomgang av hele forskningsprosessen. Alt fra spørsmåls- og hypoteseformulering, operasjonalisering av problemet via innhenting og analyse av data, presentasjon av resultatene og fortolkningen av dem til den endelige rapportskrivning og formidling omtales.

På den positive siden vil jeg trekke frem at forfatteren tar for seg forskning som en generisk aktivitet, med vekt på hvilke grunnleggende metoder som er tilgjengelige og som man kan velge blant når man støter på ulike typer problemer.

Det er balanse i fremstillingen av kvantitative og kvalitative tilnærminger, der bl.a. fenomenet «metodetriangulering» er beskrevet på en kortfattet, men troverdig måte. Det er godt å ha in mente at den ene tilnærmingen er like «verdifulle» som den andre. Innenfor medisinen er det mange problemstillinger der en kvalitativ metode ville vært mest hensiktsmessig og følgelig burde vært valgt.

Den pedagogiske kvaliteten høynes betraktelig ved at hvert kapittel avrundes med to-tre spørsmål til diskusjon og en ramme med «Hva har du lært i dette kapitlet?». En knapp håndfull henvisninger til litteratur for videre lesning kommer i tillegg til den omfattende litteraturoversikten bakerst.

Vedleggene består av et innsiktsfullt kapittel om litteratursøking, en oversikt over nyttige nettsteder som jeg ikke husker å ha sett andre steder, ordforklaringer og utfyllende noter det er henvist til i teksten. Under bokstaven d i et godt stikkordregister finner man bl.a. dette: data, databank, datainnsamling, datakilde, datamatrikse, Datatilsynet, datum og dataanalyse. Dette innga tillit.

I hvert kapittel dukker det opp flere små ordtak. Blant annet er følgende tillagt Albert Einstein: «Ikke alt som teller kan telles, og ikke alt som kan telles teller.» Videre skal musikeren Count Basie ha sagt: «Det er ikke mangel på tid, bare på tidsfrister.» I Jan Erik Kristiansens *Tall kan temmes!* har forfatteren funnet at tolking av kvantitative data er «å sette ord på tallene».

På den motsatte siden må det bemerkes at mange dataanalyser, for eksempel av vanlige 2 x 2-tabeller, foretas på en uvant og fremmed måte for den som har erfaring i medisinsk statistikk. Men dette bedrer seg når forfatteren kommer over på multivariate analyser og bl.a. illustrerer dette med datautskrifter fra programpakken SPSS.

Avslutningskapitlet om samfunnsforskningens etiske og juridiske aspekter virker naivt og overfladisk for alle som de siste par årene har fulgt situasjonen innen medisinsk forskning.

Under omtalen av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) viser forfatteren til at alle medisinske forskningsprosjekter skal forelegges Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin. «Alle» vet vel at dette er feil adresse for enkeltprosjekter, men feilen tilgis gjerne.

Å forske på samfunnet kan ikke erstatte mer tradisjonelle lærebøker i klinisk og epidemiologisk forskning, det samme gjelder i enda sterkere grad faget medisinsk statistikk.

Det er likevel mest å glede seg over, og som en første innføring er den minst på høyde med grunnleggende metodebøker innenfor det medisinske fagområdet. Av og til bør man unne seg å smake på naboens moreller – særlig når de henger innover gjerdet og

frukten er ny, spennende og tilstrekkelig moden.

Publisert: 1. januar 2009. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.2009.0389

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.